

Sønderlem Vig og Geddal strandenge – H32

Indholdsfortegnelse

1. Beskrivelse af området.....	2
2. Udpegningsgrundlaget	3
3. Foreløbig trusselvurdering.....	3
4. Modsatrettede interesser.....	6
5. Naturforvaltning og pleje	6
6. Nykonstaterede eller nyindvandrede arter og naturtyper.....	6
7. Manglende viden og yderligere vidensbehov	7
8. Bilag	7
9. Kildehenvisning	7

1. Beskrivelse af området

Natura 2000-området Sønderlem Vig og Geddal strandenge omfatter habitatområde H32, se tabel 1.1.

Tabel 1.1. Oversigt over de habitat- og fuglebeskyttelsesområder, der er inkluderet i denne basisanalyse. For hvert område er områdets nummer, navn og areal (i ha) angivet, ligesom NATURA 2000 områdets samlede areal er oplyst. Kilde: <http://www2.skovognatur.dk/natura2000/>.

Nr.	Navn	Areal (ha)
H32	Sønderlem Vig og Geddal Enge	1.115
	Samlet Natura 2000 område	1.115

Natura 2000 områdets samlede areal er 1.115 ha og består af vandløb, søer af ukendt antal og størrelse samt ca. 1.100 ha landarealer, vist på fig. 1.1.

Sønderlem Vig

Området er en tidligere fjordarm, som er afgrænset fra Limfjorden med en dæmning og afvandes med pumpe. Den åbne vandflade er omgivet af en sammenhængende stor og tæt rørsump samt kulturenge med mindre partier af vældenge. Vest for dæmningen findes en naturgenoprettet strandeng.

Geddal Enge

Skov- og Naturstyrelsen skriver (http://www2.skovognatur.dk/natura_2000/database/) i folder om området: "I begyndelsen af 1800-tallet afsnørede Limfjorden en stor brakvandssø, »Lillefjorden«, bag en naturlig strandvold neden for Geddal by. I løbet af de næste 100 år blev der aflejret mere og mere sand og grus, så »Lillefjorden« efterhånden blev omdannet til et strandengsområde. I slutningen af 1800-tallet byggede områdets landmænd et lavt sommerdige for at forbedre muligheden for produktion af hør og kreaturerne sommergræsning på engene. Det lave dige gjorde, at engene stadig blev oversvømmet om vinteren. I 1958 var behovet for ny landbrugsjord så stort, at man forhøjede det gamle dige, og strandengene blev afvandet (elektrisk pumpe) og opdyrket med korn, roer og kultur-græsser.

Brud på digerne

Mellem 1976 og 1992 har fjorden gennembrudt diget fire gange. Værst gik det til i 1981, hvor 50 m af diget forsvandt. Markerne blev oversvømmet med saltvand, og de fleste kunne ikke dyrkes den følgende sommer på grund af aflejringer af salt. I vinteren 1990 skete der igen skader, som midlertidigt blev udbedret med murbrokker og halmballer. Hver gang, der skete skader, måtte lodsejerne betale dyrt for reparationerne, og ideen om at lade markerne blive til strandeng opstod. Ikke mindst fordi hver oversvømmelse medførte, at området blev et sandt eldorado for ænder, gæs og vadefugle.

Genskabte strandenge

I foråret 1992 blev det 140 ha store område igen strandeng. Ud mod Venø Bugt er der bevaret et lavt dige, der svarer til det gamle sommerdige. Det sikrer, at engene ikke bliver oversvømmet i fuglenes yngletid. Ved normale vinterstorme går vandet fra fjorden over diget og oversvømmer engene. Her vokser derfor planter, der er tilpasset den saltholdige jord. Vandstanden i området kan i øvrigt reguleres ved hjælp af et slusesystem. I området ved Geddal Strandenge er der observeret omkring 200 forskellige arter af fugle. Mange er sjældne, og det genskabte vådområde kan forhåbentlig gavne bestandene af bl.a. grågå, brushane og vibe. Også den lille bestand af oddere, der stadig findes ved Sdr. Lem Vig, har glæde af strandengene med det rige plante- og dyreliv".

Fredning i H32

På sydøstsiden af Sønderlem Vig findes en mindre fredning på ca. 3,5 ha. Fredningen består af en deklaration om at arealet fortsat skal anvendes rekreativt.

§ 3-områder

Inden for natura 2000-området findes der en række arealer som er beskyttede efter § 3 i Naturbeskyttelsesloven. I kortmaterialet kan det ses hvilke arealer der pr. 01-02-07 var registreret som § 3-

beskyttede. Det skal bemærkes at § 3-registreringen er en vejledende registrering, og at det til enhver tid er de aktuelle forhold som er gældende. Det er den lokale kommune, der har ansvaret for at vedligeholde § 3 registreringer.

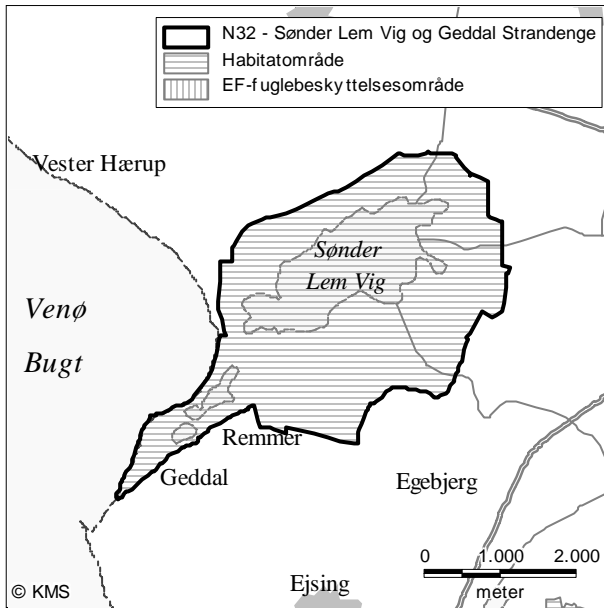

Fig 1.1. Habitatområde 32

2. Udpegningsgrundlaget

Som det fremgår af tabel 2.1 og 2.2 er habitatområde H32 er udpeget af hensyn til 5 habitat-naturtyper og 1 art.

Tabel 2.1. Oversigt over de naturtyper, der aktuelt udgør grundlaget for udpegningen af habitatområde 32. ¹⁾ Indgår i NOVANA. For naturtypen vandløb findes der ikke arealberegninger i og med at bedømmelsesgrundlaget for naturtypen består af en station (punkt på vandløbsstrækningen) 1) Data stammer fra Viborg Amts regionale overvågning. 2) Data stammer fra NOVANA kortlægning (2004-05). Naturtyperne kan ses i kortmaterialet.

Nr.	Naturtype	Forekomster	Areal (ha)	Kilde
3150	Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks	-	Ikke kortlagt	-
3260	Vandløb med vandplanter	2	2 stationer	1
6430	Bræmmer med urter langs vandløb eller skyggende skovbryn	-	Ikke kortlagt	-
1330	Strandenge ¹⁾	1	96	2
7230	Rigkær ¹⁾	2	4	2

Tabel 2.2. Oversigt over de arter, der aktuelt udgør grundlaget for udpegningen af NATURA 2000 områdets internationale naturbeskyttelsesområder. De potentielle levesteder kan ses i kortmaterialet.

Nr.	Art	Bestand	Areal (ha)
1355	Odder (<i>Lutra lutra</i>)	God	300

Den geografiske placering af de enkelte naturtyper fremgår af Tilda indberetningerne, og i kortmaterialet er der vist, hvor de enkelte plante- og dyrearter hører til.

3. Foreløbig trusselvurdering

På baggrund af de tilgængelige data om naturtyper og arters forekomster er forekomsten af arter og naturtyper beskrevet overordnet, og der foretaget en foreløbig vurdering af truslerne mod arterne og naturtyperne i Natura 2000 området. Truslerne omfatter påvirkninger, hvor der er en begrundet mistanke om, at de har en negativ betydning for naturtilstanden. De største trusler er gennemgået i de følgende afsnit.

3.1 Søer

Den er tre større søer i Habitatområde 32. Ingen af dem er naturtype 3150 (næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks), som er den eneste sønaturtype i udpegningsgrundlaget. Søerne beskrives derfor i kapitel 6, der omhandler nykonstaterede naturtyper.

3.2 Vandløb

I habitatområde 32 findes 2 målsatte vandløb/vandløbsstrækninger. Amtet vurderer, at disse vandløb kan kategoriseres som værende naturtype 3260 "Vandløb med vandplanter".

Amtets data er imidlertid indsamlet i forbindelse med faunaprøvetagning efter Dansk Vandløbs Fauna Indeks, og er således ofte indsamlet meget tidligt på året i februar og marts måned, hvilket vil sige før en række plantearters vækstsæson. På baggrund af disse data er det derfor ikke muligt, at give en dækkende vurdering af karakteristiske plantearters udbredelse og hyppighed i vandløbene.

Tilstedeværelsen og arts karakteristik af diverse fiskearter er desuden også kun kendt sporadisk.

Alle oplysningerne, som skal benyttes ved udfyldning af "Bilag 2 (Vandløbs registreringer) til vejledningen til amterne om udarbejdelse af Natura 2000-basisanalyse, Skov- og Naturstyrelsen, 2005" kan findes i Winbio databasen og i fiskeudsætningsplanerne, som Danmarks Fiskeriundersøgelser har udarbejdet /2/.

Generelt kan vandløbene i habitatområde 32 i stort omfang karakteriseres som kraftigt regulerede vandløb med dårlige fysiske forhold. Dette betyder, at vandløbene i hovedtræk fremstår som fauna og flora fattige vandløb med megen lidt fysisk variation.

Trusselsvurdering

I Vandrammedirektivets basisanalyse del II er det for alle målsatte vandløb vurderet, om hver enkelt vandløb er i risiko for ikke at overholde den i regionplanen fastsatte målsætning i 2015. I vandrammedirektivets basisanalyse er det desuden vurderet hvilke påvirkninger der formentlig er årsag til den manglende målsætningsopfyldelse. Vandrammedirektivets risikoanalyse anvendes som en foreløbig trusselsvurdering for vandløbene i habitatområdet.

I vandrammedirektiv sammenhæng arbejdes med følgende trusler B = trusler der kan resultere i en biologisk påvirkning (eks. regulering og tilledning af spildevand), FM = trusler der resultere i en fysisk morfologisk påvirkning, KH = trusler der resulterer i en kvantitativ hydrologisk påvirkning, MFS = miljøfarlige stoffer og sidst N = næringssalte.

Hvis et vandløb i vandramme direktivets basisanalyse del 1 er blevet karakteriseret som enten "reguleret" eller "vedligeholdt", så har man vedtaget, at karakteriserer truslerne imod vandløbet som både B, FM og KH i vandramme direktivets basisanalyse del 2.

I habitatområde 32 er der i vandramme direktivets basisanalyse del 2 foretaget følgende vurdering af de 2 vandløb/vandløbsstrækninger tilstand pr. 22. december 2015:

Tabel 4.2.1. I vandramme direktivets basisanalyse del 2 foretaget følgende vurdering af de 2 vandløb/vandløbsstrækninger tilstand pr. 22. december 2015

Antal vandløb/vandløbsstrækninger	Kategori	Forklaring
-	I a	Det er allerede klart, uden yderligere karakterisering eller overvågning, at gældende regionplan mål nås.
-	I b	Tilgængelige data indikerer ikke risiko for at gældende regionplan mål ikke nås, men kvaliteten og anvendeligheden af de tilgængelige data kan forbedres.
1	II a	Det er muligt, at gældende regionplan ikke nås, men der mangler data til at vurdere dette tilstrækkeligt sikkert.
1	II b	Det er sandsynligt, at gældende regionplan mål ikke nås, men hvor yderligere karakterisering og eller overvågning er nødvendig for at iværksætte foranstaltninger.
-	II c	Der er allerede klart, uden yderligere karakterisering eller overvågning, at gældende regionplan mål ikke kan nås.
I alt 2		

Der henvises til vandrammedirektivets basisanalyse del 2 for yderligere detaljer /3/.

3.3 Terrestriske naturtyper

I forbindelse med kortlægningen af de 5 terrestriske, lysåbne habitatnaturtyper i udpegningsgrundlaget er der foretaget en registrering af udbredelsen af en række naturtype-karakteristiske strukturer. Disse strukturer er delt op i negative og positive strukturer. De positive strukturer er til stede i veludviklede og typiske forekomster af naturtypen under mere eller mindre upåvirkede forhold. Tilsvarende vidner de negative strukturer om en stærkt påvirket naturtype. I felten er strukturerne samlede omfang registreret på en tre-trins skala: udbredte (U), spredte (S) eller ikke tilstede (I).

Trusselsvurdering

Tabel 4.3.1 giver en oversigt over de enkelte naturtypers fordeling i forhold til deres indhold af positive og negative strukturer. Naturtyper med udbredte positive strukturer og ingen negative strukturer er veludviklede naturtyper, som tilsyneladende ikke er udsat for nævneværdige påvirkninger, mens naturtyper uden positive strukturer og udbredte negative strukturer er dårligt udviklede naturtyper, der antagelig påvirkes kraftigt af en eller flere faktorer, der kan forringe naturtypen.

Tabel 4.3.1. Fordelingen af negative og positive strukturer i de polygoner, hvor de enkelte naturtyper er registreret. For både negative og positive strukturer er angivet om strukturerne samlet set er udbredte (U), spredte (S) eller ikke tilstede (I). Antallet af registreringer med hver af de 9 kombinationsmuligheder er vægtet for polygonernes arealer. Strukturerne er beskrevet i Fredshavn (2004).

Strukturer	Negative			Strukturer	Negative		
	I	S	U		I	S	U
Positive				Positive			
U		100		U		100	
S				S			
I				I			
1330 Strandenge				7230 Riggær			

Af tabel 4.3.1 fremgår, at naturtyperne 1330 (strandenge) og 7230 (riggær) har udbredte positive strukturer og spredte negative strukturer.

Tilgroning

Tilgroning kan vurderes ud fra områdernes udnyttelse til græsning / høslet, vegetationens højde, dækningsgraden af vedplanter og forekomst af negative strukturer, der har relation til tilgroningen.

Der er ved registreringerne vurderet, at der ikke er behov for pleje.

Invasive plantearter

De invasive arter hører ikke naturligt hjemme i den danske natur. De er typisk blevet indført af mennesket og mange af dem er efterhånden blevet et stort problem, fordi de spreder sig til naturområderne. Her kan de danne store bestande og derved fortrænge det naturlige plante- og dyreliv.

Der er ikke registreret invasive arter.

Arealmæssige ændringer

Der er ikke muligt ud fra registreringerne at vurdere om der er arealmæssige ændringer i form af f.eks. arealmæssige reduktioner e. lign..

3.4 Arter

Odder

Bestand:

Odderen lever og færdes formentlig i hele Limfjorden og tilgrænsende vandløb og søer. Sønderlem Vig har store uforstyrrede arealer med rørskov, pilekrat og formentlig en god fiskebestand. Det skønnes derfor, at vigen har en fast bestand af odder. Arten blev ifm. NOVANA-overvågningen i foråret 2004 eftersøgt på en station ved slusen ved udløbet af Sønderlem Vig til Limfjorden. Der blev konstateret efterladenskaber fra Odder.

Foreløbig trusselvurdering:

Odderen er fortsat truet af rusefiskeri, menneskelige forstyrrelser og trafik, men bestanden i habitatområde 32 vurderes at være en del af en robust og stabil bestand i hele Limfjordsområdet.

Potentielt levested: Potentielle levesteder ses i kortmaterialet. Alle ferske søer og søer i strandengene er taget med. Det potentielle levested vurderes at udgøre op til ca.300 ha.

4. Modsatrettede interesser

Der er ikke konstateret modsatrettede interesser i habitatområde 32.

5. Naturforvaltning og pleje

En stor del af arealerne ved Geddal Strandenge er afgræssede, og har været det fra før 1994. Amtet har ikke deltaget i etablering af afgræsning.

6. Nykonstaterede eller nyindvandrede arter og naturtyper

3140 (kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger): Sønderlem Vig på 240 ha er karakteriseret som 3140 (kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger). Søen har tæpper af kransnålalger på store dele af bunden. Denne naturtype er ikke med i udpegningsgrundlaget. Søen har en fosforkoncentration på 0,055 mg/l, den samlede dækningsgrad af kransnålalger er 46 % af og den hyppigst forekommende art er Kransnålalgen *Chara aspera*. Søen forventes at opfylde målsætningen i 2015.

1150 (*kystlaguner og strandsø*). I den sydvestlige ende af habitatområder ligger to strandsøer: Strandsø 1 v. Sønderlem Vig (14,5 ha) og Strandsø 2 v. Sønderlem Vig (8,9 ha). De er begge naturtype 1150. Denne naturtype er heller ikke med i udpegningsgrundlaget. Der er ingen data for næringsstofbelastning og undervandsflora. Søerne er i risiko for ikke at opfylde målsætningen i 2015. Årsagen er for stor tilførsel af næringssalte (påvirkningstype N).

7. Manglende viden og yderligere vidensbehov

Søer: Som i vandrammedirektivets basisanalyse indgår kun de særskilt målsatte søer og søer over 5 ha. Alle vandhuller og småsøer mangler derfor i denne basisanalyse.

Vandløb: I vandrammedirektivets basisanalyse indgår kun målsatte vandløb, alle øvrige vandløb mangler derfor i denne basisanalyse. Der er ikke udført feltundersøgelser med specielt henblik på, at kunne fastslå udbredelse og diversitet af vandløbsplanter i habitatområdet. Derfor er udbredelse og diversitet af vegetationen meget dårligt kendt og er baseret på den information, der kan læses ud fra skemaer udfyldt i forbindelse med udtagning af vandløbsfaunaprøver. Ofte er disse prøver udtaget meget tidligt på året (feb.-april), hvilket er et dårligt tidspunkt, når det gælder om at bestemme planternes udbredelse. Endvidere er de pågældende faunaundersøgelser stationsvise undersøgelser, og repræsenterer derfor ikke en længere vandløbsstrækning.

Der er ikke gennemført fiskeundersøgelser i vandløbene i habitatområdet med henblik på at bestemme tilstedeværelse og udbredelse af Havlampret m.v.

Terrestriske naturtyper:

Områder, hvor mere end 50 % af området er tilgroet, er ikke kortlagte.

8. Bilag

Kort over naturtyper og arters udbredelse kan ses i kortmaterialet.

9. Kildehenvisning

- Amtets Rødliste over sjældne plantearter (www.websag.nja.dk)

Søer:

1. Danmarks Søer, Søerne i Nordjyllands og Viborg Amter, Thorkild Høy m.fl., 2004
2. Vegetationen i Sønderlem Vig 2003, rapport udarbejdet for Viborg Amt, 2004

Vandløb:

1. Miljøtilstanden i vandløbene i Spøttrup kommune, rapport nr. 116 i miljøserien, Viborg Amt.
2. Udsætningsplan for Salling, Mors, Thyholm og tilløb til den sydvestlige del af Limfjorden. Nyeste udgave kan ses på www.dfu.dk
3. Vandrammedirektiv basisanalyse del 2 for Viborg, Nordjylland og Ringkøbing amter. 2005.